

Új fajok a Fertő madárfaunájában 2004 és 2007 között

New bird species in the fauna of Lake Fertő between 2004 and 2007

DR. HADARICS TIBOR

A Fertő hazai részén előforduló madárfajok jegyzékét tíz évvel ezelőtt Hadarics & Pellingner (1993) állította össze. E fajlista az 1971-től 1992. december 31-ig a Fertő magyarországi részén bizonyítottan előfordult madárfajokat tartalmazta, szám szerint 255 fajt. Megjegyzendő, hogy a listában szerepelt a csíkosfejű nádiposzáta (*Acrocephalus paludicola*), de azon adatait, amelyek alapján a listára felvételre még maguk a megfigyelők is bizonytalannak tartották (Siffer & Traser, 1975). A fajlista kiegészítéseként megjelent közlemények (Hadarics, 1995, 1999, 2006) alapján 1993-ban öt, 1994-től 1996-ig évente kettő-kettő, 1997-ben öt, 1998-ban kettő, 1999-ben négy, 2000-ben három, 2001-ben egy, 2002-ben négy, 2003-ban egy új fajjal bővült a hazai Fertő-rész recens madárfaunája, ami összességében 286 madárfaj előfordulását jelentette 2003. december 31-ig. Az azóta eltelt négy évben újabb öt madárfaj előfordulását sikerült igazolni a vizsgált területen, velük a Fertő hazai részén 1971 óta előfordult madárfajok száma 290-re emelkedett. Ezen öt új faj adatait tartalmazza jelen közlemény. Már csak négy olyan madárfaj (kékcsőrű réce, reznek, talpastyúk, vízirigó) van, amelyeknek csak 1971 előtti adatai vannak a hazai Fertőről, e fajok előfordulási adatait egy korábbi közleményben már összefoglaltam (Hadarics, 2006). Tehát összességében a Fertő-táj magyarországi részén a legújabb időkben (1971-től 2006. december 31-ig) bizonyítottan előfordult madárfajok száma 291, míg a területen valaha is (tehát a csak 1971 előtti adatokkal rendelkező négy fajjal együtt) előfordult madárfajok száma 295.

A továbbiakban rendszertani sorrendben ismertetem a 2004. január 1. és 2006. december 31. közötti időszakban a vizsgált területen előkerült új madárfajokat.

Rövidcsőrű lúd (*Anser brachyrhynchus*): 2006. november 1-jén egy példányt látott a fertőújlaki Borsodi-dűlőben Tamás Á. és László Cs. A madár nyári ludak (*Anser anser*) között tartózkodott, és még aznap többen (Pellingner A., Fodor A. és társai, Hadarics T., Neuwirth N., Mogorósi S.) megfigyelték és bizonyító fényképfelvételeket is készítettek róla. A rövidcsőrű ludat november 5-ig majdnem minden nap sikerült a területen megtalálni. November 5-től 11-ig viszont a szomszédos ausztriai Fertőzugban (Seewinkel) látták ezt a madarat több alkalommal (Arbesthau, Zicklacke). November 12-én közvetlenül a határon, a Fertőújlak falu melletti Fésűsben került szem elé (Pellingner A., Ferenczi M., Tar J., Zalai T.). Ezután hosszabb ideig nem látta senki, viszont november 25. és 30. között ismét az ausztriai Zicksee-nél figyelték meg. A fajnak ez volt a tizenharmadik hitelesített előfordulása Magyarországon.

Kékszárnyú réce (*Anas discors*): 2006. április 10-én két nászruhás gácsért figyelt meg Mogorósi S. a Fertőújlak melletti Cikesben. A madarakat még aznap többen (Hadarics T., Balaskó Zs., Szimuly Gy., Zalai T.) megfigyelték, és április 24-ig szinte minden nap látta őket valaki. Május 1-jén Pellingner A. az egyik madarat ismét megfigyelte ugyanott. Ennek az észak-amerikai fajnak ez volt az első hiteles előfordulása Magyarországon, az adatot a Nomenclator Bizottság D_A kategóriába fogadta el, azaz a madarak eredete minden kétséget kizáróan nem dönthető el, de vélhetően vad eredetűek lehetnek. Európában a kékszárnyú réce a harmadik leggyakoribb észak-amerikai eredetű úszórécefaj. A Brit-szigeteken minden hónapból vannak adatai, de szeptemberben és októberben a leggyakoribb, Skandináviából viszont csak tavaszi adatai ismertek, ami arra utal, hogy az ősszel Európába kerülő madarak tavasszal megindulnak északi irányba. Ezek közül a tavaszi időszakban nyilván a kontinens belsejébe is eljuthatnak példányok, így a nálunk felbukkant két madár is ily módon kerülhetett a Kárpát-medencébe.

Ugartyúk (*Burhinus oedicnemus*): 2007. augusztus 1-jén egy fiatal példányt figyelt meg a már majdnem teljesen kiszáradt fertőújlaki Nyéki-szálláson Hadarics T., Szász E., Pellingner A., Ferenczi M. és Horváth Zs. A madár nagy pólingok csapatával tartott. A következő napokban nem mutatkozott, viszont augusztus 9-én az egyébként partimadarak részére kirakott varsák egyikével sikerült megfogni és meggyűrűzni (Verseckzi N. és társai). Augusztus 15–16-án, továbbá augusztus 24-én és 30-án ismét megfigyelték a Nyéki-szálláson (Tamás Á. és társai). A madár továbbra is egy nagypóling-csapatnál mozgott, így néha azokkal együtt a szomszédos területeken is felbukkant, pl. szeptember 20-án (Hadarics T., H. Schramm) és 29-én (Tamás Á., Szász E., Kárász B.), valamint október 5-én (Németh M.) a Borsodi-dűlőnek az Űrge-domb mögötti részén látták, szeptember 25-én viszont a nagy pólingokkal együtt ismét a Nyéki-szálláson került szem elé (Hadarics T., Tamás Á.). Az ugartyúk egyébként 1901-ben költött Hegykő környékén, június 18-án Hegykőről két pelyhes fiókat küldtek Chernel Istvánnak (Mödlinger, 1979); viszont 1924. október 1-jén Breuer György – a Mödlinger (1979) cikkében leírtakkal ellentétben – nem Fertőszéplakon, hanem Lövön látott ugartyúkot (Warga, 1926), s e megfigyelési hely már kívül esik a szűkebb értelemben vett Fertő-tájon, ez utóbbi adat egyébként a Fertő-Hanság Nemzeti Park madárvilágáról szóló legújabb összefoglaló közleményben (Bankovics et al., 2002) is tévesen – Fertőszéplak helymegjelöléssel – szerepel. Ennek megfelelően az ugartyúk fertői fajlistában már korábban is szerepelt (Bankovics et al., 2002), de a jelenlegi madárfaunába, azaz az 1971-óta előkerült madárfajok közé csak ezzel a 2007-es megfigyeléssel került.

Bonaparte-partfutó (*Calidris fuscicollis*): 2004. május 9-én egy nászruhás ad. példányt figyelt meg és fényképezett le H. Spinler német madarász a fertőújlaki Borsodi-dűlőben. A madár havasi partfutók (*Calidris alpina*) csapatában tartózkodott. Másnap, május 10-én Pellingner A. és Dörögman Cs. is látta a madarat. A fajnak ez volt a negyedik hitelesített előfordulása Magyarországon.

Csíkosfejű nádiposzáta (*Acrocephalus paludicola*): 2005. április 23-án délelőtt Fertőújlak közelében, a Hansági-főcsatorna déli gátján – a CES-programban végzett gyűrűzés során – egy példányt fogott és gyűrűzött Molnár B. és Udvardy F. A madarat kezdetben foltos nádiposzátnak tartották, de már akkor gyanús volt, hogy esetleg csíkosfejű lehet, így több fényképet is készítettek róla, amelyek alapján később kiderült, hogy az tényleg egy csíkosfejű nádiposzáta. 2005. április 30-án ugyanott egy újabb példány került hálóba (Laczik D., Sebe K., Ferenczi M., Tomor Á., Szász E., Kárász B., Bán B.), ezt a madarat is fényképezték és meggyűrűzve szabadon engedték. A fajnak egyébként korábban is voltak irodalmi adatai a Fertőről, de ezek egy része a faj könnyű összetéveszhetősége miatt meglehetősen bizonytalan. A Hadarics & Pellingner (1993) által összeállított – a Fertő magyarországi részén 1971-től 1992. december 31-ig bizonyítottan előfordult madárfajokat tartalmazó – fajlistában a faj szerepelt, de azon adatait, amelyek alapján a listára felvételre még maguk a megfigyelők is bizonytalannak tartották (Siffer & Traser, 1975), e megfigyelések valószínűleg fiatal foltos nádiposzátaakra vonatkoztak. A korábbi időszakból is vannak irodalmi adatok a csíkosfejű nádiposzáta fertői előfordulására vonatkozóan. Fászl (1883) szerint a faj „néhány esztendőben a Fertő partjain gyakori”, de feljegyzései szerint (Schenk, 1918) csak kétszer figyelte meg, 1882. szeptember 24-én és 1890. április 11-én (a megfigyelés pontos helye nem ismert). Schenk Jakab 1907-ben látta és gyűjtötte is a fajt a tavaszi vonulás során, de mai határainkon kívül, Illmicen (ma Illmitz) és Mosonbámfalván (ma Apetlon), sőt fészkelését is valószínűnek

tartotta (Schenk, 1918). Breuer György is azt írja, hogy többször megfigyelte, de fészkelve nem találta (Breuer, 1934). A csikosfejű nádiposzáta korábbi egyetlen hitelesnek tekinthető – a Fertő hazai részéről származó – bizonyító példánya a Huszthy-féle gyűjteményben volt Lékán (Lockenhaus), a madarat a leltárkönyv tanúsága szerint maga Huszthy Ödön gyűjtötte 1892. szeptember 28-án Eszterházán (ma Fertőd) (Aumüller, 1966).

Summary

The list of bird species observed at the Hungarian part of Lake Fertő was prepared by Hadarics & Pellingner (1993). This species list contained bird species that assuredly occurred at the Hungarian part of the lake and surroundings between 1971 and 31st December 1992, a total of 255 species. Based on the articles that were published as a supplement to the species list (Hadarics, 1995, 1999, 2006) the recent bird fauna of the Hungarian part of the Fertő grew by 31 new species until end of 2003, that is altogether 286 bird species occurred until 31st December 2003. In the following four years (2004–2007) the occurrence of five further species could be proved on the investigated area. These are the following (in brackets the years of occurrence and in the case of rarer species the serial number of the record in Hungary): Pink-footed Goose (2006 – 13th for Hungary), Blue-winged Teal (2006 – 1st for Hungary, Category D_A), Stone Curlew (2007), White-rumped Sandpiper (2004 – 4th for Hungary) and Aquatic Warbler (2005). Including these the number of bird species observed at the Hungarian part of the Fertő since 1971 increased to 291. This article contains the detailed occurrence data of these species. Four bird species were observed only before 1971 at the Hungarian part of the Fertő (Hadarics, 2006). So altogether the number of assuredly occurring bird species at the Hungarian part of Lake Fertő in recent times (from 1971 to 31st December 2007) is 291, while the number of bird species that have ever occurred on the area (so together with the four species with data before 1971) is 295.

Irodalom

- Aumüller I.** (1966): A lékai vár madárgyűjteménye (Első közlemény). Savaria, 2: 51–70.
- Bankovics, A., Fülöp, T., Hadarics, T., Mogyorósi, S. & Pellingner, A.** (2002): The birds of the Fertő–Hanság National Park and their importance in nature conservation aspect. *In: Mahunka, S.* (ed.): The Fauna of the Fertő–Hanság National Park. Volume II. Hungarian Natural History Museum, Budapest. 745–785.
- Breuer Gy.** (1934): A MOSz Hg. Esterházy Pál fertői madárvártájának 1934. évi megfigyeléseiből. Kócsag, 7(1–4): 52–56.
- Fászl I.** (1883): Sopron madarai. A pannonhalmi Szent Benedekrend soproni kath. főgymnasiumának értesítője az 1882–83 iskolaévről. 3–31.
- Hadarics T.** (1995): Új fajok a Fertő madárfaunájában. Szélkiáltó, 10: 27.
- Hadarics T.** (1999): Új fajok a Fertő madárfaunájában 1994–95-ben. Szélkiáltó, 11: 25–26.
- Hadarics T.** (2006): Új fajok a Fertő madárfaunájában 1996 és 2003 között. Szélkiáltó, 12: 22–27.
- Hadarics T. & Pellingner A.** (1993): A Fertő-táj hazai részén előforduló madarak névjegyzéke (1971–1992). Szélkiáltó, 6: 3–16.
- Mödlinger P.** (1979): Az ugartyúk (*Burhinus oedicephalus*) előfordulása és ökológiai viszonyai Magyarországon. Aquila, 85: 59–75.
- Schenk J.** (1918): Madártani töredékek a Fertőről. Aquila, 24: 30–106.
- Siffer S. & Traser Gy.** (1975): Adatok a Fertő-tó mai madárvilágához. Tudományos diákköri dolgozat (Erdészeti és Faipari Egyetem, Erdővédelemügyi Tanszék). Sopron.
- Warga K.** (1926): Madárvonulási adatok Magyarországból. VIII–IX. (1924/25-ös) évfolyam. Aquila, 32–33: 66–127.

Dr. Hadarics Tibor – MME Soproni Helyi Csoport
H-9400 Sopron, Wälder József utca 4. D/2. – sitke@t-online.hu

---